# YOSHLAR MA'NAVIY KAMOLOTIDA MILLIY TILNING O'RNI

***Mengortiqova Marjona***
TerDPI O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi
4-kurs talabasi

**Annotatsiya.** Mazkur maqolada milliy tilning jamiyat taraqqiyoti hamda yoshlar ma'naviy kamolotidagi o'rni ilmiy-nazariy jihatdan yoritiladi. Ona tilining xalqning tarixiy xotirasi, milliy o'zligi va ma'naviy qadriyatlarini asrashdagi ahamiyati tahlil etiladi. Shuningdek, o'zbek tilining tarixiy rivojlanish bosqichlari, uning bugungi Yangi O'zbekiston sharoitidagi nufuzi hamda yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashdagi o'rni ochib beriladi. Maqolada tilni asrash, boyitish, rivojlantirish va yoshlarning til madaniyatini yuksaltirishga doir muhim taklif hamda tavsiyalar ilgari suriladi.

**Kalit so'zlar:** ona tili, milliy til, yoshlar ma'naviyati, Yangi O'zbekiston, renessans, ta'lim-tarbiya, ma'naviy meros, til siyosati.

**Аннотация.** В данной статье с научно-теоретической точки зрения освещается роль национального языка в развитии общества и духовном становлении молодежи. Анализируется значение родного языка в сохранении исторической памяти народа, национальной самобытности и духовных ценностей. Также раскрываются этапы исторического развития узбекского языка, его авторитет в условиях современного Нового Узбекистана, а также его роль в воспитании молодого поколения в духе патриотизма. В статье выдвигаются важные предложения и рекомендации по сохранению, обогащению и развитию языка, а также по повышению языковой культуры молодежи.

**Ключевые слова:** родной язык, национальный язык, духовность молодежи, Новый Узбекистан, ренессанс, образование и воспитание, духовное наследие, языковая политика.

**Abstract.** This article scientifically and theoretically examines the role of the national language in social development and the spiritual maturity of young people. It analyzes the importance of the mother tongue in preserving the historical memory of the people, national identity, and spiritual values. The article also reveals the historical stages of development of the Uzbek language, its prestige in the conditions of the New Uzbekistan, and its role in educating the younger generation in the spirit of patriotism. Furthermore, important proposals and recommendations are put forward for preserving, enriching, and developing the language, as well as for improving the language culture of youth.

**Keywords:** mother tongue, national language, youth spirituality, New Uzbekistan, renaissance, education and upbringing, spiritual heritage, language policy.

Jamiyatimizda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar natijasida barcha ijtimoiy sohalarda tub yangilanishlar yuz bermoqda. Bu o'zgarishlar xalqimiz uchun yangi imkoniyatlar eshigini ochib, mamlakat taraqqiyotining yangi bosqichini boshlab berdi. Yangi O'zbekiston g'oyasi jamiyatimizni yangicha tafakkur qilishga, yuksak maqsadlar sari intilishga, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'un holda rivojlantirishga undamoqda. Shu jihatdan bugungi taraqqiyot jarayonlari III Renessans – Uchinchi Uyg'onish davri poydevorini yaratmoqda.

Mazkur yangilanishlar xalqimizning farovon yashashi, erkin fikrlashi, dunyo bilan hamnafas bo'lishi va o'z orzu-intilishlarini ro'yobga chiqarishiga xizmat

qilmoqda. Bu jarayonlar, albatta, til siyosatida ham o‘z ifodasini topmoqda. Chunki har qanday millatning qiyofasi, salohiyati va ma’naviy dunyosi, avvalo, uning tilida namoyon bo‘ladi.

Atoqli mutafakkir Abdulla Avloniyning “Har bir millatning dunyoda borlig‘ini ko‘rsatadigan oynayi hayoti uning til va adabiyotidir” degan hikmatli fikri bugun ham o‘z dolzarbligini yo‘qotmagan. Darhaqiqat, til xalqning ma’naviy boyligi, tarixiy xotirasi va ijtimoiy qudratidir. Til bor ekan, millat yashaydi. Xalq esa uning pokligi, rivoji va kelajak avlodga butun holda yetib borishi uchun mas’uldir. Shu bois ajdodlarimiz ko‘z qorachig‘iday asrab kelgan muqaddas tilimiz uchun barchamiz javobgarmiz.

Til va tarix tushunchalari bir-biridan ajralmas hodisalardir. “Tarixsiz kelajak yo‘q” degan hikmatni tilga nisbatan ham qo‘llash mumkin. Negaki, til o‘z taraqqiyoti davomida turli sinovli davrlarni boshdan kechirgan. O‘zbek tilining ildizlari juda qadimiy bo‘lib, eramizning VII-VIII asrlariga oid Orkhon inscriptions yodgorliklari – “Tunyuquq”, “Kultegin”, “Bilga xoqon”, “Irq bitigi” singari manbalar eng qadimgi turkiy til namunalaridir. Ushbu yodgorliklarda tilning sodda, lo‘nda va aniq ifoda vositalari o‘sha davr hayoti, xalqning kurashi va dunyoqarashini aks ettiradi.

Tarixning ayrim bosqichlarida esa tilimiz rivojiga turli siyosiy omillar to‘sqinlik qilgan. Arab istilosi davrida ilmiy va adabiy asarlarning asosan arab tilida yaratilishi mahalliy tillarning qo‘llanish doirasini qisqartirdi. Natijada turkiy tilning ijtimoiy mavqei ma’lum darajada pasaydi. Biroq tarix sahnasiga Qarakhanid dynastylarning kirib kelishi bilan turkiy tilning nufuzi yana tiklana boshladi.

Aynan shu davrda Yusuf Xos Hojibning Qutadg'u Bilig, Ahmad Yugnakining Hibat ul-Haqoyiq, Khorezmining Muhabbatnoma kabi nodir asarlar yaratildi. Bu yuksalish Markaziy Osiyoda ilm-fan, tibbiyot, adabiyot va tilshunoslik taraqqiyotiga kuchli turtki berdi.

XV asrga kelib turkiy til "eski o'zbek tili" nomi bilan yangi taraqqiyot bosqichiga ko'tarildi. Bu davrda Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur, Furqat, Nodira, Uvaysiy kabi ijodkorlar ona tilimizning badiiy imkoniyatlarini yuksak darajada namoyon etdilar. Ayniqsa, Navoiy turkiy tilning qudratini amalda isbotlab, uni jahon adabiyoti miqyosiga olib chiqdi.

Bugungi Yangi O'zbekiston avlodining ulug' tarix oldidagi asosiy burchi ana shu boy ma'naviy merosni chuqur o'rganish, tilimizni zamon talablari asosida rivojlantirish va uni dunyo miqyosida tanitishdan iboratdir. Hozirgi globallashuv davrida yoshlarning ilm-fan, texnologiya, madaniyat va xorijiy tillarni egallashga bo'lgan intilishi alohida ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, ular o'z ona tilining yetuk bilimdoni bo'lishlari ham zarur.

Mahmudxo'ja Behbudiyning "Ikki emas, to'rt til kerak" degan g'oyasi bugungi kun yoshlari uchun ham dasturulamal bo'lib xizmat qiladi. Ya'ni zamonaviy yoshlar bir necha tillarni bilishi bilan birga, o'z milliy tilining chinakam targ'ibotchisi bo'lishi lozim.

Bugungi yoshlarimizning til ilmini o'rganishga bo'lgan qiziqishi tobora ortib bormoqda. Ular Alisher Navoiy, Bobur va boshqa ajdodlarimiz qoldirgan bebaho merosdan bahramand bo'lib, ona tiliga muhabbatini ilmiy izlanishlari, ijodiy ishlari va loyihalari orqali namoyon etmoqdalar. Zamonaviy platformalar, podkastlar, elektron lug'atlar, mobil ilovalar orqali tilni o'rganish imkoniyatlari kengaymoqda. Bu esa yoshlarning bilim saviyasini oshirishda muhim omil bo'lmoqda.

Xususan, turli podkast va onlayn loyihalar orqali talaffuz me'yorlari, grammatika qoidalari, nutq madaniyati va yozma savodxonlik bo'yicha bilimlar ommalashmoqda. Innovatsion usullar yordamida yoshlar tilni mustaqil o'rganib, o'z malakasini boyitib bormoqdalar.

Kelajakda o'zbek tilining xalqaro minbarlarda jaranglashi, ilm-fan, diplomatiya va texnologiya sohalarida keng qo'llanishi aynan bugungi yosh avlodning intilishiga bog'liqdir. Tilimiz ravnaqi uchun xizmat qiladigan bilimdon, vatanparvar, ma'rifatli yoshlar qancha ko'paysa, milliy tilimizning istiqboli shuncha porloq bo'ladi.

Zero, yoshlar – millatning tayanchi, tilimizning haqiqiy egalari va ertangi kunimiz bunyodkorlaridir. Milliy tilni asrash, uni boyitish va avloddan-avlodga yetkazish esa har birimizning sharafli burchimizdir.

**Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Mahmudov N.M. Til va yozuv. – Toshkent: O'zbekiston,1987.
2. Mahmudov N.M. Til tilsimi tadqiqi. –Toshkent, 2017.
3. Kuchimov Sh.N. Diplomatik til asoslari. –Toshkent: JIDU, 2002.
4. Najibullo, S., & Manzura, B. (2024). IMPORTANCE OF DIALECTS IN PLACE NAMES [J]. *International Multidisciplinary Journal for Research & Development*, *11*(02).
5. Jo'ranazarova N.Q. Iboralarni uslublarga ajratish mezonlari: nazariy va amaliy yondashuv (frazeologik birliklar stilistik tahlili asosida). (2025). INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY, 2(6), 12-16.